

IJTIMOIY PEDAGOGIKANING KASBIY FAOLIYATI

Jo'rayeva Shaxnoza, Zamonov Shaxriyor
– UMFT Universiteti, 550-guruh talabalari

Fan: Ijtimoiy pedagogika
O'qituvchi-Haydarov Sulaymon

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiy pedagogikaning mazmuni, maqsadi va kasbiy faoliyatining asosiy yo'nalishlari yoritilgan. Ijtimoiy pedagogning jamiyatlardagi o'rnini, ularning ijtimoiy muammolarni hal etishdagi roli, shuningdek, o'quvchi va yoshlarning ijtimoiylashuvi jarayonidagi mas'uliyati tahlil qilingan. Shuningdek, ijtimoiy pedagogik faoliyatning zamonaviy talablari, professional kompetensiyalar tizimi, axloqiy-me'yoriy tamoyillari hamda amaliy faoliyatda uchraydigan muammolar va ularni hal etish yo'llari haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy pedagogika, kasbiy faoliyat, ijtimoiy muhit, ijtimoiy himoya, tarbiya, kompetensiya, kommunikatsiya, shaxs, jamiyat, hamkorlik.

Kirish

Ijtimoiy pedagogika — bu inson va jamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni uyg'unlashtirishga qaratilgan fan bo'lib, u shaxsning ijtimoiy rivojlanishida, tarbiya va moslashuv jarayonida muhim rol o'ynaydi. Hozirgi kunda ijtimoiy pedagogikaning ahamiyati tobora ortib bormoqda, chunki inson hayoti murakkablashib, ijtimoiy muammolar ko'paygan bir davrda yoshlarni, oilalarni va turli ijtimoiy guruhlarini qo'llab-quvvatlash zarurati kuchaymoqda.

Ijtimoiy pedagogning faoliyati nafaqat ta'lim muassasalarida, balki kengroq ijtimoiy maydonda — oilalarda, bolalar uylari, mahalla markazlari, reabilitatsiya markazlari va boshqa ijtimoiy muassasalarda amalga oshiriladi. Shuning uchun ijtimoiy pedagog o'z faoliyatida nafaqat tarbiyachi, balki psixolog, sotsiolog, maslahatchi, vositachi, tashkilotchi va himoyachi sifatida ham namoyon bo'ladi.

Jamiyatning har bir a'zosi, ayniqsa yosh avlod, ijtimoiy hayotda o'z o'rnini topishi uchun ma'naviy, axloqiy, ruhiy va ijtimoiy jihatdan sog'lom shakllanishi kerak.

Shu nuqtai nazardan, ijtimoiy pedagogikaning kasbiy faoliyati jamiyat taraqqiyoti va inson kamoloti uchun muhim amaliy yo‘nalish hisoblanadi.

Asosiy qism

Ijtimoiy pedagogikaning kasbiy faoliyati — bu insonni ijtimoiy hayotga tayyorlash, uning ijtimoiy muhitdagi muammolarini hal etish, moslashuv va himoya jarayonlarini tashkil etishga qaratilgan tizimli ishdir. Ijtimoiy pedagog o‘z kasbiy faoliyatida shaxs va jamiyat o‘rtasida vositachi sifatida faoliyat yuritadi. Ularning asosiy vazifasi insonning ijtimoiy rivojlanishiga ko‘maklashish, uni hayotiy muammolardan chiqarib olish, ijtimoiy muhitga moslashuvini yengillashtirishdir.

Ijtimoiy pedagogning kasbiy faoliyatining asosiy yo‘nalishlari bir necha jihatdan tavsiflanadi: **tarbiyaviy, profilaktik, adaptatsion, diagnostik, himoya va kommunikativ faoliyat.**

Birinchidan, **tarbiyaviy faoliyat** ijtimoiy pedagogning eng asosiy yo‘nalishidir. U yosh avlodning axloqiy qadriyatlarini shakllantirish, ijtimoiy xulq me‘yorlariga o‘rgatish, ijtimoiy mas‘uliyat hissini rivojlantirishni o‘z ichiga oladi. Ijtimoiy pedagog tarbiyaviy jarayonda o‘quvchilarga jamiyatdagi ijobiy xatti-harakatlarni o‘rgatadi, ularni muomala madaniyati, bag‘rikenglik, birdamlik va insoniylik ruhida tarbiyalaydi.

Ikkinchidan, **profilaktik faoliyat** ijtimoiy muammolarning oldini olish bilan bog‘liqdir. Ijtimoiy pedagog bolalarning, o‘quvchilarning yoki oilalarning muammolarini erta aniqlaydi va ularni hal etish uchun zarur choralarni ko‘radi. Masalan, deviant xulqli yoshlar, ijtimoiy beqaror oilalar bilan ishlash, zo‘ravonlik yoki beparvolik holatlarining oldini olish ijtimoiy pedagogning doimiy e‘tiborida bo‘ladi.

Uchinchidan, **adaptatsion faoliyat** shaxsning yangi ijtimoiy muhitga moslashuvini yengillashtirishni nazarda tutadi. Masalan, yangi maktabga kelgan o‘quvchi, yetim yoki nogiron bola jamiyatga moslashishda muammoga duch keladi. Bunday vaziyatlarda ijtimoiy pedagog ularni qo‘llab-quvvatlaydi, kerakli psixologik va ijtimoiy yordamni ko‘rsatadi.

To‘rtinchidan, **diagnostik faoliyat** ijtimoiy pedagogning muhim yo‘nalishlaridan biridir. U o‘z faoliyatida bolalar va oila muhitining ijtimoiy-psixologik holatini

o'rganadi, muammolarni tahlil qiladi va ularning sabablarini aniqlaydi. Shu asosda individual yoki guruhliy dasturlar ishlab chiqadi.

Beshinchidan, **ijtimoiy-himoya faoliyati** ijtimoiy pedagogning insonparvarlik tamoyillariga asoslanadi. U bolalar, yetimlar, nogironlar yoki ijtimoiy zaif qatlam vakillarining huquqlarini himoya qiladi, ularning manfaatlarini davlat va jamiyat oldida himoya etadi.

Oltinchidan, **kommunikativ faoliyat** — bu ijtimoiy pedagogning eng muhim kasbiy ko'nikmalaridan biridir. U o'z faoliyatida o'quvchilar, ota-onalar, o'qituvchilar, mahalla faollari, psixologlar va boshqa mutaxassislar bilan hamkorlik qiladi. Sog'lom kommunikatsiya tizimi ijtimoiy pedagogik faoliyat samaradorligini oshiradi.

Bugungi kunda ijtimoiy pedagogning kasbiy faoliyati yangi talablarga javob berishi lozim. Raqamli texnologiyalar, ijtimoiy tarmoqlar va global madaniy o'zgarishlar sharoitida ijtimoiy pedagoglar o'z bilimlarini doimiy yangilab borishlari zarur. Ular nafaqat an'anaviy uslublarda, balki onlayn muloqot, raqamli platformalar, masofaviy maslahatlar orqali ham faoliyat yuritishlari kerak.

Kasbiy faoliyat samaradorligi, avvalo, ijtimoiy pedagogning **kasbiy kompetensiyasiga** bog'liq. U shaxsiy mas'uliyat, etik me'yorlarga amal qilish, kommunikativ mahorat, muammolarni tahlil qilish qobiliyati va insonparvarlik ruhiga ega bo'lishi lozim. Chunki ijtimoiy pedagog inson bilan ishlaydi, uning ichki kechinmalarini, ehtiyojlarini his etadi va unga to'g'ri yo'l ko'rsatadi.

Shu bilan birga, ijtimoiy pedagogik faoliyatda **muammolar ham mavjud**. Masalan, ayrim joylarda bu sohaning amaliy mexanizmlari yetarli darajada shakllanmagan, ijtimoiy pedagoglarga moddiy va ma'naviy rag'bat yetarli emas. Shuning uchun ijtimoiy pedagogika tizimini mustahkamlash, ularning faoliyatini qo'llab-quvvatlash, yangi metodikalar bilan ta'minlash zarur.

Umuman olganda, ijtimoiy pedagogikaning kasbiy faoliyati — bu insonparvarlik, ijtimoiy adolat va hamjihatlik tamoyillariga asoslangan, jamiyat taraqqiyotini inson kamoloti bilan bog'lovchi sohadir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy pedagogika jamiyatda insonning ijtimoiy muammolarini hal etish, uni qo'llab-quvvatlash va hayotga moslashtirishda muhim o'rin tutadi. Ijtimoiy pedagog esa bu jarayonning markazida turgan, insonparvar, bilimdon va faol mutaxassisdir. U nafaqat o'quvchilar, balki oilalar, mahalla va butun jamoa bilan hamkorlikda ishlaydi.

Hozirgi davrda ijtimoiy pedagogikaning kasbiy faoliyatiga bo'lgan talab ortib bormoqda. Chunki zamonaviy jamiyatda ijtimoiy muammolarni faqat qonun yoki iqtisodiy choralar bilan emas, balki tarbiyaviy, psixologik va ijtimoiy yondashuvlar orqali hal etish zarur. Shu bois ijtimoiy pedagoglar jamiyatning ma'naviy tayanchi sifatida e'tirof etilmoqda.

Kelajakda bu sohani yanada rivojlantirish, pedagoglarning kasbiy malakasini oshirish, yangi ijtimoiy texnologiyalarni joriy etish ijtimoiy farovonlik va inson kamolotining muhim kafolatiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xaydarov. S.A. (2025). Oilaviy tarbiyada va maktab tarbiyasida yuzaga keladigan risklar. 16-son. 9-11.
2. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
3. Хайдаров С. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
4. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
5. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
6. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.

7. Khaydarov S.A. (2025). On analysis of family factors and social creativity issues in the study of the psychological portrait of educational institutions' leaders. Tuijin Jishu/Journal of Propulsion Technology ISSN: 1001-4055 Vol. 46 No. 2.
8. Хайдаров С. (2025). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati. 3 (9). 261-265.